

قطعاتی برای
مستور
آوا و نوا

سید عبدالحجید عسکری دانکوه

www.DEHSARA.com

- نام کتاب: قطعاتی برای ستندها (آوا و نوا)
- مولف: سید عبدالمجید عسکری رانکوه
- ناشر: انتشارات دهسرا (ناشر برگزیده)، ۸۹، ۸۷، ۸۵، ۷۹، ۷۷، ۷۵، ۷۳، ۷۱، ۶۹، ۶۷، ۶۵، ۶۳، ۶۱، ۵۹، ۵۷، ۵۵، ۵۳، ۵۱، ۴۹، ۴۷، ۴۵، ۴۳، ۴۱، ۳۹، ۳۷، ۳۵، ۳۳، ۳۱، ۲۹، ۲۷، ۲۵، ۲۳، ۲۱، ۱۹، ۱۷، ۱۵، ۱۳، ۱۱، ۹، ۷، ۵، ۳، ۱
- دفتر مرکزی و نمایشگاه: رشت، خیابان ولیعصر، انتهای خیابان هفده شهریور
- تلفن: ۰۱۳-۳۳۲۳۰۹۷۱، ۰۱۳-۳۳۲۴۰۵۵۵، ۰۱۳-۳۳۲۴۰۵۵۵، ۰۱۳-۳۳۲۴۱۹۷۱، ۰۱۳-۳۳۲۴۱۹۷۱
- حروفچینی: سید عبدالمجید عسکری رانکوه
- صفحه آرای: انتشارات دهسرا
- طرح جلد: کانون تبلیغاتی دهسرا www.DEHSARA.com
- نوبت چاپ: تاریخ انتشار: چاپ پنجم، سال ۱۴۰۴
- شمارگان: ۱۰۰ جلد
- تعداد صفحات، قطع: ۸۰ صفحه، رحلی
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: لیتوگرافی همراهان، چاپ توکل
- شماره استاندارد بین المللی کتاب: ۷-۱۶۲-۱۹۷-۹۶۴-۹۷۸
- قیمت در سراسر کشور: ۱۵۰،۰۰۰ تومان

www.DEHSARA.com

کلیه ی حقوق قانونی و شرعی برای مؤلف و ناشر محفوظ می باشد و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی، حق تکثیر تمام یا قسمتی از این اثر را نداشته و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست

نام قطعات	دستگاه	آهنگساز	صفحه
پیش درآمد افشاری	افشاری	مجید عسکری	۱۳
دهاتی	افشاری	مجید عسکری	۱۵
رنگ افشاری	افشاری	مجید عسکری	۱۷
پیش درآمد بیات ترک	بیات ترک	مجید عسکری	۱۹
پیش درآمد بیات ترک	بیات ترک	استاد منصوری	۲۱
گیلانک	بیات ترک	مجید عسکری	۲۳
پیش درآمد سه گاه	سه گاه	مجید عسکری	۲۵
بهار مست	سه گاه	استاد صبا	۲۷
نگار من	سه گاه	تصنیف ایرانی	۲۸
سامانی	سه گاه	استاد صبا	۳۰
اشک	سه گاه	تصنیف ایرانی	۳۴
پیش درآمد شور	شور	مجید عسکری	۳۵
چهارمضرب شور	شور	مجید عسکری	۳۹
سحر	شور	مجید عسکری	۴۱
شکوفه	شور	مجید عسکری	۴۲
پرنیان	شور	مجید عسکری	۴۴
طاووس	شور	تصنیف ایرانی	۴۵
رفتی	شور	تصنیف ایرانی	۴۸
بهار دلکش	ابوعطا	تصنیف ایرانی	۵۰
پیش درآمد دشتی	دشتی	استاد محرابی معروفی	۵۲
رنگ دشتی	دشتی	مجید عسکری	۵۴
دریا	دشتی	مجید عسکری	۵۶
گیله اوخان	دشتی	مجید عسکری	۵۸
گیله وا	دشتی	مجید عسکری	۶۱
گیله مرد	دشتی	مجید عسکری	۶۳
شوکا	دشتی	مجید عسکری	۶۴
گلنار	دشتی	تصنیف ایرانی	۶۶
جام طلا	دشتی	تصنیف ایرانی	۶۹
کاکوله	دشتی	ترانه گیلکی	۷۰
زرد ملیحه	دشتی	استاد صبا	۷۳
موج	شوشتری	مجید عسکری	۷۵
شالیزار	ماه‌ور	مجید عسکری	۷۸

به نام هنرمند مطلق

« زندگی صحنه یکتای هنرمندی ماست

هرکسی نغمه خود خواند و از صحنه رود

صحنه پیوسته بجاست

خرم آن نغمه که مردم بسپارند به یاد»

پیشگفتار مولف:

علم موسیقی از دیرباز مهمترین مایه فرهنگ یک ملت است و چگونگی پرورش و رشد و نمو استعداد های انسانی که باعث پیوند بین افراد یک قوم با قوم دیگری می شود را بیان می کند و زبان گویای غم و شادی و حالات مختلف روحی آنان را در قالب نت اذهار می دارد. هنرمند کسی است که به معنای واقعی هنر خود را شناخته و صفات مطلوبی را که لازمه هنرمند ستان اوست، دارا می باشد و بطور کلی از یک مناعت طبع مخصوصی برخوردار است.

موسیقی بشر را به عالم معنوی و درونی رهنمون می سارد و هر انسانی بنا به شخصیت و معرفت خویش برداشتهای مختلفی از آن می برد. هر چند بر اصالت های موسیقی و بندهای خلاق آن می تازند و با ترویج موسیقی کلیشه ای روح عظیم آن را می شکنند و برباد می دهند. اما دستند دلسوختگانی در مقام استاد و مربی که خون دلها می خورند و مرارتها می کشند و با عشق و تعهد و ایمان بدون چشم داشتهای مادی به راهشان می اندیشند و در مقابل بی حرمتی ها و ناسپاسی ها سر خم فرو نمی کنند.

هنرو هنرمند مشعل درخشانی هستند که بر ستونی از علم استوار گردیده و پایه های آن نیز بر تمرکز فکر و اندیشه هنرمند جای گرفته و قدرت و نیرو و درخشندگی او را مرهون پیشرفت زمان می داند. برای بالا بردن و نشان دادن این چراغ فروزان همه هنرمندان جهان می کوشند تا با استفاده از الهامات و تجربیات گذشتگان بر افتخارات زمان خود صور مختلف زیبایی های موسیقی را بر مردم هنردوست و هنرپرور بنمایانند و یا با بالا بردن عمق معنوی آن فضای بیشتری را روشن سازند.

از این رو موسیقی هم که یک هنر زنده ای است به تبعیت از وضع اجتماعی روز پا به پای ترقیات روز افزون جامعه پیش رفته و احساس زندگی بیشتری را به هنردوستان خود داده است.

یکی از وجوه ممتاز موسیقی ایرانی وجه آوازی و بداهه آن است. بطور کلی در موسیقی ایران دو نوع ملودی وجود دارد:

یکی دارای ریتم و بر پایه وزن می باشد که این قطعات در قالبهای تصنیف، رنگ و ضربی ارائه می شود. نوع دیگر فاقد ریتم می باشد و به آن آواز گفته می شود. به عبارت دیگر وقتی یک خواننده ترانه ای را اجرا می کند در واقع یک قطعه خاص را با شعری هماهنگ با آن و طرحی تعیین شده که توسط آهنگساز تنظیم شده است اجرا می کند و اجازه خارج شدن از چهارچوب آن طرح را ندارد.

در حالی که قطعات آوازی فاقد آن نظم و چهارچوب هستند ولی در عین حال به گرد همان نت شاهد می چرخند و از آن پیروی می کنند و بر طبق یک سلسله مراتب و در قالبی به نام ردیف اجرا می شوند.

در واقع این قطعات در عین بی نظمی منظمند. از طرفی بداهه پردازی معین خلق ملودی در هر زمان از دیگر ویژگی های موسیقی ایرانی است که این نوع ملودی را از سایر موسیقی ملل متمایز کرده است.

در ساختار موسیقی ایرانی و یکده آن اعضای وجود دارند که این اعضا به انضمام ملحقاتشان بدنه موسیقی ما را تشکیل داده اند و به یکدیگر وابسته اند. یک از آنها به اصطلاح «دستگاه» می گویند. مفهوم دستگاه در موسیقی ایرانی شبیه به گامهای مختلف بوده که شبیه (Scale) در موسیقی کلاسیک غربی است. دستگاهها در واقع لهجه های موسیقی ایرانی هستند. همان که ما با شنیدن لهجه یک گوینده و با مقایسه آهنگ گفتاری و تجزیه و تحلیل آن در ذهن پی می بریم که گوینده برای مثال گیلانی یا اصفهانی است. در حیطه موسیقی ایرانی نیز با شنیدن یک قطعه می توان قالب و محدوده گردش آن ملودی را که همان گام یا دستگاه نام دارد پیدا کرد و این فقط از طریق شنیده بسیار و ممارست در گوش دادن میسر می گردد. در حقیقت در این فرآیند ما به دنبال همان نت شاهد و محدوده چرخش آن می گردیم که شخصیت و ماهیت دستگاه را تشکیل می دهد.

در خاتمه از سرور گرامی، جناب آقای مهندس حسن غیائی که همیشه در امر تدریس هنر مشوق بنده بوده و هستند و همچنین از اهتمام و کوشش هنرمندان عزیز جناب استاد داود فروزش نژاد، آقای حمید نوغان دوست و مهندس سید مرتضی عسکری فرزند دلبنده که اینجانب را یاری و تحمل نموده اند صمیمانه تقدیر و تشکر می نمایم و آرزوی موفقیت در همه سطوح زندگی برای همگان آرزو مندم.

«در محافل هنری که خورشید اندر شمار ذره است

خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد»

سید عبدالمجید عسکری رانکوه

پیشگفتار ناشر:

سید عبدالمجید عسکری رانکوه به سال ۱۳۳۹ در شهرستان رشت متولد شدند. از آنجائیکه علاقه وافری به موسیقی سنتی و فولکوریک تمامی این مرزو بوم را داشتند بنا به توصیه پدر بزرگوارشان در سال ۱۳۵۲ شروع به فراگیری ساز سنتور نزد اساتید بومی استان آقایان بهمن سیگارچی، زنده یاد منوچهر جنتی، زنده یاد شعبانعلی بابازاده در زمینه سولفژ و آهنگسازی کسب فیض نمودند و در سال ۱۳۵۵ به همراه هنرجویان ممتاز مرکز حفظ و اشاعه موسیقی استان گیلان به رهبری استاد دلجو و زنده یاد سید علی زیباکناری جهت اجرای کنسرت آموزشی رهسپار اردوگاه فرهنگی و هنری شهرستان رامسر شدند.

ایشان در سال ۱۳۶۲ جهت ارتقاء علم نوازندگی و نحوه آموزشی و تدریس علمی سنتور و تکمیل دوره آهنگسازی رهسپار تهران شدند و از محضر اساتید بنام همچون زنده یاد استاد فرامرز پایور، منصور سینیکی، زنده یاد نادر ممتازی، بهره جستند و از سال ۱۳۶۳ تاکنون با مجوز اساتید خود شروع به آموزش و تدریس ساز سنتور و اجرای کنسرت‌های آموزشی توسط هنرجویان ممتاز خود در آموزشگاه‌های رایج استان را دنبال نموده و می‌نمایند.

یگانه فرزند ایشان آقای مهندس سید مرتضی عسکری رانکوه در امر نوازندگی تنبک تبخّر خاصی داشته و همیشه در کنار پدر به اجرای موسیقی اصیل ایرانی گیلانی می‌پردازند و نمونه بارز این آثار را می‌توان در موسیقی بدون کلام سنتور و تنبک عکسهای گیلان و سازندگان از آقای عبدالله کیوانی و مجموعه حاضر را نامبرد.

ایشان در سال ۱۳۶۵ به همراه زنده یاد سید علی زیباکناری و استاد بهمن شکیبی و زنده یاد شعبانعلی بابازاده کنسرت‌های بومی را در تمامی سطح استان گیلان به مرحله اجرا گذاشته‌اند و هم‌اکنون به عنوان کارشناس ارشد سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان مشغول به کار می‌باشند شایان ذکر است که با توجه به شرایط کار اداری مقالات، دست‌نوشته‌ها و اشعار گیلکی که نمایانگر فعالیت کشاورزی گیلان زمین بوده در دست چاپ و نشر دارند.

انتشارات دهسرا

ناشر منتخب سال‌های ۷۹، ۸۵، ۸۷، ۸۹ و ۹۰

سخنی چند با هنرجویان عزیز

هنر را قدرو اصالتی است که جز صاحبان همت‌های عالی بدان دست نخواهند یافت. ابتدال همچون موریانه‌ای بنای هنر را به ویرانه‌ای مبدل خواهد ساخت. در موسیقی آنرا با ارائه مخلوطی از انواع اصوات که اصالت‌ها را زیر سؤال می‌برد مواجه هستیم. ابتدالی که هنرمندان اصیل را به حیرت واداشته و بنای عظیم به جا مانده از گذشتگان را دچار تهدید نموده است.

بکوشید تا حرمت اساتید خود را حفظ کنید که این شیوه به جا مانده نیاکان ما از هزاران سال پیش است دیری نخواهد پائید که این احترام از ناحیه فرزندان هنرجوی شما چون پژواکی برآمده از کوه باز خواهد گشت.

اخلاق نیکو خصلت هنرمندان است و قدرآنان بدور از خودنمایی بازاری است جارو جنجال چیزی به هنر نمی‌افزاید و اصل هنر بذات خود نیچویی نیاز از تبلیغ و اعلان است.

موسیقی چنانچه از روحی زیبا به انگیزشی توانا سرایت یابد در قلوب تأثیری بی‌همتا به جا می‌گذارد و اثر آن تداوم نظمی است که در ذرات علم موسیقی خواه سعی کنید با جمع‌آوری اندوخته‌های گذشتگان و ضمن پاسداشت آن خود گنجی بر آن گنجینه بیفزایید. باشد تا موسیقی اصیل ایرانی که برآمده از جان عشاق بی‌نام و نشان تاریخ پر عظمت ایران همچنان بال و پر گیرد و سیم‌رغ دل‌انگیز نوای ایران زمین گوش‌نواز گوشه‌گوشه این عالم خاکی و نقطه اتصال خاکیان با افلاکیان باشد.

« به ورجاوند خاک پاک ایران

نماند سرزمین همچو گیلان»

سید عبدالحمید عسکری (انگوه)

مروری خلاصه بر ساختمان و شیوه نواختن سنتور

سنتور سازی است چوبی و به شکل دوزنقه و یکی از خوش صداترین سازهای سنتی ایران محسوب می شود که پیشینه تاریخی دارد و از اجزای:

سیم های زرد صداهای بم

سیم های سفید صداهای متوسط

سیم های پشت فری صداهای زیر

گوشی های سمت راست - فری - پکش برای کوک ساز ، تشکیل یافته است. روی صفحه سنتور متشکل از دو گل و یک مفره در جلو و یا عقب کلاف مک شده است که در تأثیر صدا نقش مؤثری را ایفا می نماید که توسط دو چوب تازک که به آن مضراب می گویند نواخته می شود.

در نواختن سنتور پایه و اساس اصلی نحوه گرفتن و نواختن مضراب نوازنده است و مهمترین متد برای کار یک هنرآموز در حلقه اول فراگرفتن اصولی و نواختن صحیح نت ها و دُرابه ها و کلیه علائم این ساز است که باید حساب شده و منطبق با متد آموزشی که از قبل با تمرین رده ما، ست به خوبی فرا گرفته باشد.

توجه:

این مجموعه برای هنرجویانی نگارش یافته که ابتدا دستور سنتور و نحوه اجرای مضرا ب های ریز، دُرابه ها که در کتاب ردیف ابتدایی استاد پایور به رشته تمریر آمده است اجرا نمایند، می تواند مورد استفاده قرار گیرد.